GRADSKA BIBLIOTEKA
ŠIBENIK
NAUČNI ODJEL

God. I. Šibenik, u sriedu 9. kolovoza 1905. Br. 32.

Predplata u Šibeniku:
Pojedini broj stoji 4 pare.
Na kuću 6 para.
Predplata van Šibenika:
na godinu 8 Kr.,
na pô godine 4 Kr.

Vlastnik,
izdavatelj i odgovorni urednik:
VLADIMIR KULIĆ.

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Pisma i predplate šalju se uredništvu. — Nefrankirana se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju. — Oglasi se tiskaju po 20 para, priobćena, zahvale, itd. po 40 para redak ili po pogodbi.

Tiskarnica
Ivan Sfaglinatz
Trg Sv. Ivana.

Šibenik, 6 kolovoza.

Izbor drugoga tiela. Poslie sjajne pobjede, koju je naša stranka izvojštila u trećem tielu, idemo u susret novim sjegurnim pobjedam u drugim izborništvima. Drugačije nije moguće, jer je s naše strane položaj nepromienjen, mi uviek za poštenje, ponos i napredak, a naprotiv naši protivnici sve to više dokazivaju, da im je samo do koristoljublja. Sve ono, što smo pisali o njima pred izborima trećega tiela vriedi i danas, jer je sve ono istinito, jasno i nepobitno. Nije njima stalo ni do napredka grada, ni do obćine, njima je samo do sebe. O tomu smo i mi uvjereni kao i oni. Mi smo ih poznavali. Mi smo ih odbivali, jer smo znali, da su oni, po svojem samoživstvu, protivni svakom napredku. Mi smo znali, da u njih nema pojma o obćem dobru; da oni nisu stvorovi kadri, da za obće dobre rade. Mi smo znali, da oni do ničega ne drže, nego samo do onoga, što ide u račun njihovih osobnih probitaka. Radi toga mi nismo htjeli, da s njima ugovaramo, jer jer bolje biti sam, nego u zlu družtvu.

Kad govorimo o našim protivnićima, zna se da je to ona mala družba, bez sviesti i bez narodnosti, da je to ona družba, koja je kroz trideset godina pokazala, da ne zna za ništa plemenita. Naši protivnici nisu oni zavedeni birači, koji tu družbu sliede u dobroj vjeri. Ali ako ima birača nami protivnih u dobroj vjeri, ima ih veći broj, koji su se združili sa družbom samo za to, jer od tuda očekuju svoju osobnu korist.

Naša borba znači početak preporoda ovoga grada, znači osloboditi grad u svim javnim upravam od samoživaca, koji su na račun obćenitosti silom izcrpljivali u svoju korist svu snagu ove obćine.

Mi smo, uprav jer smo Hrvati, htjeli da oslobodimo grad od onih Hrvata, koji izrabljivaju patriotizam u sebićne svrhe. Na taj način htjeli smo, da u gradu, u obćini, zavlada njeka vrst plemenitog natjecanja na korist obćenitosti. Da smo za tim išli, vidilo se odmah, a da bi to natjecanje bilo od koristi svim gradjanima, svim obćinarima nema dvojbe.

Nismo toliko naivni, da nismo računali sa svim vrstim protivnika. Računali smo, i odlučili smo, jer smo bili uvjereni o plemenitosti, o potrebi naše borbe.

Izgledalo je, a i neupućeni su mislili, da će se naša borba ograničiti izmedju nas i tobožnjih Hrvata, koji su proti nami. O tom se prevec pisalo po neupućenom našem novinstvu, ali ovi izbori su dokazali da tomu nije tako. Naša borba je mnogo veća, zamašnija. Naša borba nije ograničena na stranke; u ovoj borbi sudjeluju proti Hrvatima svi oni, koji su vezani osobnom koriščU. S jedne strane smo mi Hrvati, koji radimo za obći napredak, a s drnge su svi oni, koji vide da su im ugroženi njihovi osobni ciljevi.

Naši protivnici nisu Hrvati, jer oni, koji su se takovim prikazivali, tekom ovih izbora su dokazali, da su kadri izdati svoju narodnost. Oni, su takovi, da ih već danas možemo nazvati *narodnim izdajicam*. Oni su takovi, da im nije ništa netakujivo, ništa sveto, i pripravni su sve, što je narodno, u svoje osobne svrhe, prodati prvom kupcu.

Pronose se glasovi, da će ovim samoživcima, ovim hrvatskim izdajicam pomagati srbska i talijanska stranka. U to ne vjerujemo. Ni jedna ni druga ne će se tako lako izložiti u takovom družtvu. Težko da one prihvate prazne i varave ponude iz ruku poznate družbe, proti kojoj je bolji dio pučanstva. Po svoj prilici one će se i jedna i druga, kô stranke, držat postrance.*)

Nego ipak ima i Srba i Talijana, koji očekivaju od izdaje njekih do jučer Hrvata, stranačkih uspjeha za se. Ako su oni u istinu o tom osvjedočeni, ako oni za to hoće da sudjeluju u borbi proti nami, mi im ne možemo drugo, nego čestitati na mudrim savjetnicim.

Ovi njeki, u svoj kratkovidnosti, već su se izložili u trećem tielu. Ovi njeki rade iz petnih žila za drugo tielo proti Hrvatima. A u tolikom su broju, te izgleda, da se je *većina* pripadnika raznih nehrvatskih stranaka udružila proti Hrvatima.

Nami do te okolnosti nije puno stalo. Nami se namiće samo dužnost, da pokažemo našu snagu bilo kojem protivniku, pa bilo da se je i većina njih udružila u osobne svoje svrhe.

Nijedan Hrvat ne smije biti uz hrvatske izdajnike! Nijedan Hrvat ne smije pomagat udruženim samoživcima! Nijedan Hrvat ne smije pomanjkati na biralištu!

I oni Hrvati, koji su, zavedeni, do jučer bili uz družbu, kad vide kud ih ona vodi, ne smiju je više pomagati.

Hrvati, na 16. ov. mj. svi složno na biralište! Pobjeda je naša!

*) Vidi „Izbornu kroniku".

POBJEDA!

Mi nismo nikad udarali u velike talambase, nismo nikad razglašivali, kao naši protivnici, da je sve naše, nismo nikoga zavaravali, nikome prietili. Znali smo, kako stvari stoje, poznavali smo narod i njegovo osjećanje, znali smo, da smo na strani hrvatstva, poštenja i istine, pa smo išli u susret izborima svjestni našeg zadatka, sigurni o pobjedi, koja nije mogla izostati. Ako smo protivnike žigosali, ako smo ih razkrinkavali, njihove *laži* pobijali, to smo činili jedino radi naroda, da ih podpuno upozna, da ne bude zaveden. To nam je bila sveta rodoljubna dužnost. Uspjesmo i u tome, a to nam svjedoči onaj neznatni broj glasova, što ga protivnici jedva jedvice mogoše izvojštiti nakon tolikog komešanja, nakon one bezprimjerne agitacije, pri kojoj se poslužiše svim, pa i najnižim sredstvima. Ništa im nije pomoglo, a to je najljepši i ujedno najutješljiviji dokaz, da je narod u svojoj ogromnoj većini ostao vjeran svome starome poštenju, svome hrvatstvu, da je čvrst, i nepokolebiv, svjestan svog imena i glasa.

Pobiedismo sjajno, pobiedismo onako, kako još nigdje i nikad u Dalmaciji nije nitko pobiedio na izborima. Nek se pohvali ijedno mjesto, ijedna obćina u pokrajini, da je na biralište dovela ukupno 3205 izbornika, nek se pohvali ijedna stranka, da je od toliko izbornika imala za sebe 2327 glasova. Protivnici naši smogoše jedva 878 valjanih glasova, po tome naši hrvatski glasovi bijahu upravo *tri put* jači od protivničkih, jer od ovih treba im odbiti talijanske, srdske i socijalističke glasove. Naša realna većina iznosi **1449** glasova, a razpolagali smo još velikim brojem punomoćnica, koje ne prikazasmo, jer nije bilo nikakve potrebe i jer bi se rad njih bio morao produžiti izbor, koji je i onako trajao *šest* punih dana.

Ovako sjajne pobjede nije još bilo, odkad se god vode izborne borbe. Protivnici ostadoše upravo zgnječeni pod težinom *naše* ogromne većine. A oni su, biedni, u „M. Jedinstvu" koje nema srca iznositi ove brojke, kroz punih šest mjeseca neprestano trubili, da je sve njihovo, da je uz njih narod, da su u ogromnoj većini od 1000 do 1500 glasova, da je obćinska stranka u *strašnoj* manjini i sve ono drugo što ne bi bio ni mahnitac pisao. Varali su svakoga, pa se sami prevarili; lagali su, mnogi su im vjerovali, al' im je eto sada svaka laž u grlo utjerana a to zaslugom onog istog naroda, koji se nije dao od njih ni prestrašiti ni zavesti, već koji je složan, jednodušan, kao jedan čovjek stupio na izborno poprište i dokazao, da je svoj, da je pošten, i da je samo uz poštene i prave Hrvate.

Hrvatski grad Šibenik i mletački dužd Petar II. Orseolo

Stari pisci, a u prvomu redu nekoji mletački, ili poriču ili nastoje da omalovaže povjestnu činjenicu, da su Mletčani plaćali hrvatskim vladarima danak za slobodnu plovitbu po jadranskom moru.

To poricanje i omalovaženje sa strane Mletčana daje se donekle opravdati tim, što njima dakako nije moglo nikad biti milo takovim priznanjem potamnjeti slavu negdašnje toli moćne gospodarice jadranskog mora.

Nego prema zahtjevima historijske kritike, a i po samom zdravom razumu, ne može se smatrati istinom samo poricanje i omalovaženje mletačkih povjestničara, a daleka su od istine naravski i sva ona pobrkanja i ono silno nesuglasje istoga Lucia, te stranih pisaca, koji su se dotakli ovoga pitanja.

I uprav da se ovo važno pitanje svede na čistac razpolažemo jednim, što no se u historijskoj kritici naziva: *prvotnim vrelom*, a to je svjedočanstvo vrlo uvaženoga mletačkog kroničara *Ivana Djakona*, kapelana dužda Petra II. Orseola.

Taj pisac nije hrvatski, nego mletački, i to ne samo suvremenik, nego svjedok očevidac, a k tome razborit i naobražen čovjek, koji je mogao biti sasvim dobro obavješten o stvarima, o kojima se bijaše odlučio da piše.

Taj mletački kroničar, koji je svoju knjigu pisao najdalje izmedju god. 1009 do 1011. izričito priznaje, da su Mletčani Hrvatima plaćali danak za slobodnu plovitbu po Jadranskomu moru — „*Hisdem (idem) namque dux a* **Creatorum Sclavorum** (dakle ne od samih Neretljanskih ili drugih gusara) *oppressione suos potenter liberavit; quibus etiam* **solitum censum** *primus dare interdixit*" (Joannis chron. venet. 30—31).

Pored ovako sjajnog svjedočanstva pisca suvremenika, koji je bez sumnje vidio u Mletcima poslanike hrvatskoga kralja Držislava, što su bili došli da prime danak od mletačkoga dužda Petra Orseola, to zamršeno pitanje, može se smatrati kao zaglavljeno. Svaki historik može tim bit na čistu.

I doisto nemamo drugoga suvremenika, koji bi inače stvar opisivao. Ostali kroničari, koji su o tomu pisali, i to više stotina godina poslie počamši od *Andrije Dandola* (1343 — 1355) pak do našega suvremenika *Pompea Molmenti-a* (1905) tek su *drugotni izvori*, u kojima nisu rieči Ivanove bile ili na prosto uzete u obzir ili su pak bile slabo prepisane ili strastveno izkvarene.

U tom izkvarivanju i patvaranju rieči Ivana Djakona najviše se odlikovao njemački učenjak Gfrörer. Stara teutonska mržnja proti Hrvatima nije ni tu dala, da istina bude prikazana u pravome svjetlu.

Sam izmedju ostalih pravi iznimku mletački povjestničar *Romanin* (1853), koji je smatran kao najbolji.

Važno je donieti ono, što on piše o tomu danku.

„Već smo razlagali, piše on, o sukobima njihovim (Hrvata) sa Mletčanima, *koji su ponajviše bili potučeni*, pa stoga, ne bi li se riešili nužde, da budu uviek s oružjem u ruci, a i za sigurnost svoje trgovine, *bijahu se podvrgli nekakvom godišnjem danku*.... Ali toga nije moglo podnositi junačko srce dužda Orseola, pa da se otrese crnoga *podložništva*, netom je uredio nutrnje odnošaje, *obustavio je onaj ponižujući danak*".

Ovo važno pitanje u hrvatskoj povjesti baca slavno svjetlo na povjest pomorske šibenske županije i na šibenske junake na moru, koji su bili odmazdili mletčanima za nevjeru i izdajstvo.

Potrebito je za to bilo, da ga ovdje iztaknemo i da ga na čistac dovedemo. A da ga pak još bolje podkriepimo, dolazi nam u pomoć hrvatska povjest X. vieka.

(Sliedi).